

УДК 372.894:371.2

Валько Н.В.

викладач історії, викладач другої категорії

E-mail: ValkoNatalia@i.uaЕкологічний коледж Львівського національного аграрного університету
м. Львів

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

Valko N.V.

history teacher, teacher second category

E-mail: ValkoNatalia@i.uaEnvironmental College of Lviv National Agrarian University
Lviv

INTERDISCIPLINARY CONNECTIONS AND THEIR IMPLEMENTATION IN LEARNING STORIES

Анотація

Вступ. У статті висвітлено вимоги до проведення міждисциплінарних занять, на основі яких викладачі історії реалізують міждисциплінарний підхід, який активізує пізнавальну діяльність студентів, розвиває здібності до самоосвіти та творчої діяльності.

Методи. Застосовано метод аналізу інформації з подальшим описом.

Результати. Наведено способи постановки мети та цілей міждисциплінарних занять, методи та прийоми навчання, охарактеризовано рівень самостійності та активності студентів, застосування проблемного підходу.

Перспективи. Здійснення міждисциплінарних зв'язків у навчанні історії, при правильній організації навчального процесу, сприяє розвитку історичного мислення студентів, яке передбачає загальне розуміння історичного процесу в його різноманітності й суперечності.

Ключові слова: міждисциплінарні заняття, внутрішньодисциплінарні заняття, методи навчання, інтегровані заняття, заняття-дослідження.

Abstract

Introduction. This paper investigates the requirements for the organization of the interdisciplinary classes. The interdisciplinary approach activates students' cognitive activity, develops their creative activity and capacity for self-education.

Methods. The study is based on the method of analyzing data description.

Results. The ways of setting goals and objectives of interdisciplinary classes, training methods and techniques are identified. The level of students' educational activity and independence within the problem-based approach is shown.

Discussion. The interdisciplinary relations in history teaching provided by proper organization of educational process activates the students' historical thinking and stipulates the basic understanding of the historical process, its diversity and contradictions.

Keywords: interdisciplinary classes, interdisciplinary lessons, teaching methods, integrated classes, classes study.

Аннотация

Вступ. В статье освещены требования к проведению междисциплинарных занятий, на основе которых преподаватели истории реализуют междисциплинарный подход, который активизирует познавательную деятельность студентов, развивает способности к самообразованию и творческой деятельности.

Методы. Применен метод анализа информации с последующим описанием.

Результаты. Приведены способы постановки цели и заданий междисциплинарных занятий, методы и приемы обучения, охарактеризованы уровень самостоятельности и активности студентов, применение проблемного подхода.

Перспективы. Осуществление междисциплинарных связей в обучении истории, при правильной организации учебного процесса, способствует развитию исторического мышления студентов, которое предусматривает общее понимание исторического процесса в его разнообразии и противоречия.

Ключевые слова: междисциплинарные занятия, внутридисциплинарные занятия, методы обучения, интегрированные занятия, занятия-исследования.

Вступ. Зміни, які відбуваються в українському суспільстві на сучасному етапі, вимагають нових удосконалених прийомів виховання та навчання студентів. Одним із таких прийомів є впровадження методики використання міждисциплінарних зв'язків на заняттях історії. Це дозволяє активізувати пізнавальну діяльність студентів, розвивати здібності до самоосвіти та творчого використання накопиченого досвіду. Застосування даної методики передбачає проведення цікавих, різноманітних у своїх методах та прийомах навчання занять, що якісно позначається на результативності процесу навчання історії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженнях відомих вчених-педагогів (І. Зверев, В. Коротов, М. Скаткін) міждисциплінарні зв'язки виступають як умова єдності навчання й виховання, засіб комплексного підходу до системи навчання. К. Баханов, С. Защитинська, В. Корнеев, О. Мариновська розглядають міждисциплінарний підхід у викладанні історії як одну з умов компетентнісного навчання. Методичні розробки міждисциплінарних занять історії, що представлені у фаховій літературі за останні роки, стають дедалі явищем частішим та якіснішим з педагогічної точки зору. Це дозволяє зробити висновок про результативність таких занять, їх ефективність. Проблемою реалізації міждисциплінарних зв'язків займаються також дослідники, Р. Вендровська, В. Баранова, Г. Клокова, Ф. Коровкіна та ін. В той же час питання реалізації міждисциплінарних зв'язків у навчанні історії висвітлено недостатньо.

Мета. Метою статті є характеристика міждисциплінарного підходу в навчальній практиці сучасних занять з історії. Для реалізації поставленої мети слід розв'язати такі завдання: - визначити ступінь впровадження міждисциплінарного підходу в навчальній практиці на заняттях історії; - охарактеризувати наявні в методичній літературі міждисциплінарні та інтегровані заняття.

Методологія. Застосовано метод аналізу інформації з подальшим описом.

Результати. Результативність процесу навчання історії під час проведення міждисциплінарних занять залежить від виконання викладачем ряду вимог до організації і проведення дидактичного процесу, вибору методів, прийомів та засобів навчання.

Міждисциплінарні зв'язки виконують низку функцій:

- методологічна функція полягає в тому, що тільки на її основі можливе формування в студентів сучасних уявлень про історичний розвиток суспільства, цілісність процесів та явищ у світі, багатогранність і різноманітність цивілізацій;

- освітня функція міждисциплінарних зв'язків сприяє формуванню системності, усвідомленості знань студентами. Міждисциплінарні зв'язки виступають як засіб більш

глибокого розуміння суспільно-політичних процесів, сприяють засвоєнню історичних понять, формують історичну компетентність студентів;

- розвиваюча функція міждисциплінарних зв'язків визначається їх роллю у творчому і системному розвитку студентів, у формуванні самостійності, інтересу до історії, минулого;

- виховна функція сприяє реалізації комплексного підходу до виховання;

- конструктивна функція міждисциплінарних зв'язків веде до більш активної співпраці викладачів.

Одним із напрямків міждисциплінарних зв'язків є інтегровані заняття.

Потреба у виникненні інтегрованих занять пояснюється низкою причин:

- інтегровані заняття розвивають потенціал студентів, спонукають до пізнання, до осмислення, знаходження причинно-наслідкових зв'язків, розвивають комунікативність, компетентність;

- форма проведення інтегрованих занять нестандартна, а це активізує студентів, зацікавлює оригінальністю, залучає до діалогу, дискусії;

- сучасному суспільству потрібні висококваліфіковані спеціалісти, які можуть орієнтуватися в інформаційному просторі і використовувати знання на практиці;

- інтегровані заняття дають можливість студентам проявити свою творчість,

- сприяють підвищенню мотивації навчання, формуванню пізнавального інтересу;

- сприяють розвитку мислення, формують вміння аналізувати, узагальнювати;

- інтеграція є джерелом знаходження нових зв'язків між фактами, які поглиблюють знання студентів з дисципліни.

Інтеграція у вищих навчальних закладах I та II рівнів акредитації, прослідковується на внутрішньодисциплінарному та міждисциплінарному рівнях, інтегровані заняття вимагають певної підготовки як викладача так і студентів. На заняттях історії, як всесвітньої так і історії України, необхідно постійно використовувати зв'язки на внутрішньодисциплінарному рівні. Так при вивченні теми "Україна в роки Першої світової війни" обов'язково використовується інформація із всесвітньої історії цього періоду.

З метою формування хронологічних та просторових уявлень, умінь та навичок при вивченні політики "воєнного комунізму" студентам обов'язково даються завдання на порівняння характеру проходження цих процесів в Україні та Росії. При вивченні тем "Наш край" доцільно скласти синхроністичну таблицю про події в Україні та в нашому краї. (для більш допитливих можна ускладнити завдання: доповнити таблицю колонками "в Європі" та в "Польщі", або "в Європі" та "США"). Усі інтегровані заняття ґрунтуються на міцних міждисциплінарних зв'язках, які дають можливість "показати цілісність освіти, розвивати на новому, якісному рівні творче мислення, інтелект та емоційно - образні почуття". Інтегровані заняття на рівні міждисциплінарному вимагають ретельної підготовки, а за браком часу їх проводити часто неможливо і не варто.

Слід ще раз відзначити, що підготовка занять на основі міждисциплінарних зв'язків вимагає не тільки ретельної підготовки, а й узгодження робочих програм викладачами на початку навчального року. Специфіка дисциплін соціально-гуманітарного циклу полягає в тому, що на кожній темі можна проводити як міждисциплінарні так і внутрішньодисциплінарні зв'язки.

Інтегровані заняття ставлять за мету "спресувати" матеріал кількох навчальних дисциплін навколо однієї теми. У таких випадках студенти пізнають явище, подію з різних сторін. Нестандартні заняття дають можливість викладачу опанувати зі студентами значний за обсягами матеріал, домогтися міцних, усвідомлених міждисциплінарних зв'язків, усунути дублювання у вивченні матеріалу. У підготовці

інтегрованого заняття важливу роль має визначення завдань.

Окремо до кожного з інтегрованих навчальних дисциплін ставиться навчальна, виховна та розвиваюча мета. Види та форми інтегрованих занять залежать від дисциплін які інтегруються, від часу, кількості інтегрованих дисциплін, від мети заняття. Окремо можна розглядати методику поєднання міждисциплінарних зв'язків на рівні "історія" - "українська література", "історія" - "біологія", "історія" - "географія" та інші.

Цікаво проходять заняття-дискусії. Студенти мають можливість виявити власне ставлення до події, що вивчається. Наприклад, при вивченні питань "Причини падіння влади гетьмана П. Скоропадського"; "Культура і духовне життя України у 1917-1921рр."

Заняття-дослідження студентам подобаються особливо. Маючи літературу довідкового характеру, з різних дисциплін, вони намагаються більш переконливо захистити свою позицію з досліджуваної історичної проблеми. На таких заняттях не буває абсолютної тиші. Саме власні "відкриття" викликають у студентів потребу у пізнанні, спонукають до пошукової роботи, орієнтують на використання отриманих знань з інших дисциплін.

Висновки. Таким чином, здійснення міждисциплінарних зв'язків у навчанні історії, постійне звернення до раніш засвоєних історичних, літературних, географічних та інших понять, при правильній організації навчального процесу, дозволяє сформувати історичні знання; сприяє розвитку історичного мислення студентів, яке передбачає загальне розуміння історичного процесу в його різноманітності й суперечності; передбачає застосування історичних знань і набутих умінь.

Список використаних джерел

1. Баханов, К. В пошуках інноваційних технологій викладання історії [Текст] // Історія в школах України. – 1996. – № 1. – С. 20-25.
2. Баханов, К. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі [Текст] : монографія . – Запоріжжя : "Просвіта", 2004. – 360 с.
3. Браже, Т. Г. Інтеграція предметів у сучасній школі [Текст] / Т.Г.Браже // Література в школі. – 2004. - №5. - с. 150-154.
4. Волкова, Н. П. Педагогіка. – К.: " Академвидав", 2005. – 560 с.
5. Данилюк, Д. Я. Навчальний предмет як інтегрована система [Текст] / Д.Я.Данилюк // Педагогіка. – 2007. – № 4. – С. 24-28.
6. Збірник психолого-педагогічних матеріалів для майбутніх вчителів [Текст] : навчальний посібник. – Чернівці : Рута, 1992. – 260 с.
7. Мариновська, О. Педагогічна технологія бінарних навчальних занять на інтегрованій основі [Текст] / О.Мариновська // Історія України. – 2001. – №35. – С. 10-12.
8. Матюшенко, О. Міжпредметні зв'язки у викладанні історії – дієві критерії формування громадянської компетентності підростаючого покоління [Текст] / О.Матюшенко // Історія та правознавство. – 2008. – № 32. – С. 6-7.

References

1. Bahanov, K. (1996). Innovative technologies in search of history teaching in schools. *History of Ukraine, 1*, 20-25.
2. Bahanov, K. (2004). *Innovative systems, technologies and models of teaching history in schools*. Zaporozhye : "Education".
3. Brazh, T.G. (2004). Integration subjects in modern school. *Literature in school, 5*, 150-154.
4. Volkova, N.P. (2005). *Pedahohika*. Kiev : Akademvydav.
5. Danyluk, D.Y. (2007). School subject as an integrated system. *Pedagogy, 4*, 24-28.
6. *Collection of psychological and educational materials for future teachers* (1992). Chernivtsi: Ruta.
7. Marynovska, A. (2001). Educational technology binary classes on an integrated basis. *History of Ukraine. 35*, 10-12.
8. Matiushenko, O. (2008). Intersubject links in the teaching of history - criteria for effective development of civic competencies younger generation. *History and Law, 32*, 6-7.